

LEIDRAAD AANPAK WERK- en STROOMGEBIEDEN WRL

Bestuurscommissie WRL

25 maart 2026

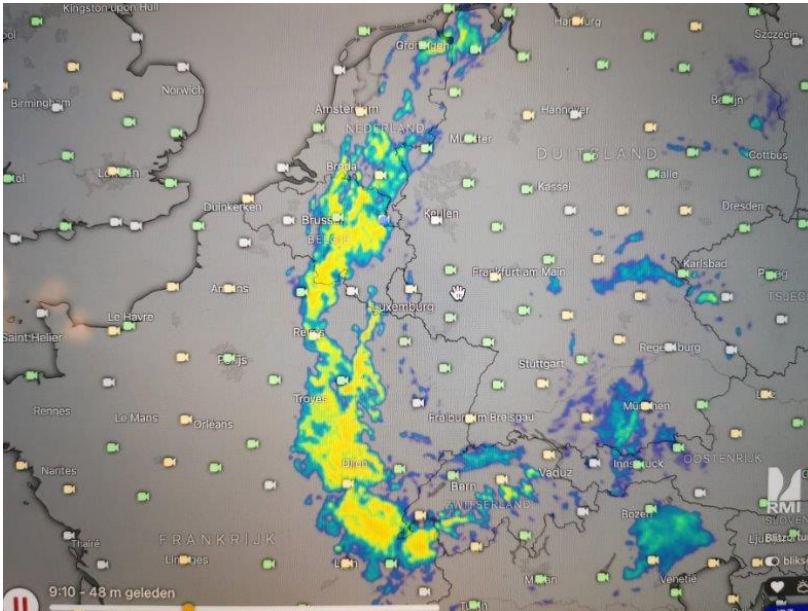
Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding voor de Leidraad	3
1.2	Functie van de leidraad.....	3
1.3.1	Status	4
1.3.2	Scope	4
1.4	Rol van WRL in de gebiedsaanpak	5
2.	Aanpak.....	6
2.1.	Onderscheid tussen werkgebieden en stroomgebieden	6
2.2	Fasering - Aandacht voor de korte en lange termijn	6
2.2.1	Fasering.....	6
2.2.2	Aandacht voor de korte en lange termijn	7
2.3	Fase 1: Pré-verkenning.....	8
2.3.1	Inhoud.....	8
2.3.2	Methode	8
2.3.3.	Resultaat	11
2.4	Fase 2: Verkenning.....	12
2.4.1	De inhoudelijke elementen.....	12
2.4.2	Methode	14
2.4.3	Resultaat	15
2.5	Fase 3: Uitwerking.....	16
2.6	Fase 4: Uitvoering	16
3	Inhoudelijke aspecten.....	17
3.1	De basisprincipes van WRL	17
3.1.1	Meerlaagsveiligheid	17
3.1.2	We bereiden Limburg voor op het klimaat van 2100	17
3.1.3	Beschermingsniveau als resultante van een afweging	17
3.1.4	Systeemsolidariteit	18
3.1.5	Stroomgebiedsbenadering inclusief buitenland	18
3.2	Hydrologische en rekenkundige uitgangspunten	18
	Vergelijkbare overstromingsbeelden.....	18
3.3	Omgevingsaspecten en meekoppelkansen	19
3.4	Risicodialoog	19
4	Proces 4.1 Samenwerking organiseren	21
4.2	Participatie	21
4.3	Procedurele aspecten	22
	De Omgevingswet	22
4.4	Financiële aspecten.....	23
	Bijlage 1 – Overzichtskaart werk- en stroomgebieden	24
	Impact op de omgeving- Toelichting bij de tabel	26
	Programma Water en Ruimte Limburg (WRL)	26

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor de Leidraad

De watersnood van juli 2021 leidde tot grote maatschappelijke, financiële en emotionele schade in diverse gebieden binnen de provincie Limburg. Hoe maken we Limburg beter bestand tegen hoogwater? Antwoord geven op die vraag is heel in het kort de opdracht van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). Het programma heeft als partners het Ministerie van I&W, de Provincie Limburg, het Waterschap Limburg en de Limburgse gemeenten.



Screenshot uit juli 2021 met illustratie van de ‘waterbom’

Nadat de stroomgebiedsaanpak van de Geul -als meest urgente stroomgebied- is gestart, beginnen we¹ nu met de aanpak van de andere werk- en stroomgebieden in Limburg. Dat valt samen met een doorontwikkeling van de governance van het programma. In november 2025 is de Bestuurscommissie WRL ingesteld ter vervanging van de Regionale Actietafel en zijn ook Bestuurlijke en Ambtelijke Regieteams per werkgebied ingesteld. De voor u liggende Leidraad is met name opgesteld om aan het begin van deze nieuwe fase tot een herkenbare en vergelijkbare aanpak in de 4 werkgebieden in Limburg te komen.

1.2 Functie van de leidraad

Deze Leidraad heeft twee functies:

1. Vooraf duidelijkheid bieden aan de Bestuurlijke en Ambtelijke Regieteams over de te volgen aanpak in de werk- en stroomgebieden, zowel op inhoud als proces.
2. Het bieden van een toetsingskader waarmee de Bestuurscommissie kan beoordelen of de verkenningsfase zorgvuldig en gestructureerd is doorlopen.

Ad 1. Zoals hierboven al benoemd is het belangrijk dat in de 4 werkgebieden een herkenbare en vergelijkbare aanpak wordt gevolgd. Dat schept naar betrokken partijen en naar de inwoners van Limburg duidelijkheid; bovendien is dit nodig om tot een goede verdeling van financiële middelen te komen. Dat wil niet zeggen dat de aanpak overal hetzelfde zal zijn. Er zijn tussen de verschillende werkgebieden grote verschillen in aard en zwaarte van de opgaven waardoor ook de uiteindelijk te

¹ Met ‘we’ worden de gezamenlijke partners verenigd in de Bestuurscommissie WRL bedoeld, tenzij uit de context duidelijk anders blijkt.

nemen maatregelen naar aard en omvang van elkaar zullen verschillen. Nodig is een aanpak die is toegesneden op de uitdagingen die het gebied stelt. Dat vraagt om maatwerk, maar wel binnen een vergelijkbare aanpak die gebaseerd is op dezelfde principes en uitgangspunten.

De Leidraad heeft daarmee als eerste de functie om de bestuurlijke en ambtelijke regieteams op weg te helpen bij het ontwikkelen van hun aanpak. Het is een hulpmiddel, maar is niet vrijblijvend. Daartoe geldt het principe van ‘comply or explain’. Je volgt de Leidraad of je motiveert waarom je voor een bepaald onderdeel van de Leidraad afwijkt.

Ad 2. De nu voorliggende Leidraad besteedt de meeste aandacht aan de eerste twee fasen: de pré-verkenning en de verkenning. Na afloop van elke fase is er een besluitvormings moment tussen het (betreffende) bestuurlijke regieteam en de bestuurscommissie. Daarbij zal de Leidraad als toetsingskader fungeren voor de gevolgde aanpak en het resultaat van de betreffende fase.

1.3 Status en scope van de leidraad

1.3.1 Status

We beschouwen de Leidraad als een nadere uitwerking van het te actualiseren Programmaplan WRL (dat naar verwachting najaar 2026 zal worden vastgesteld). Dit nieuwe Programmaplan omvat en actualiseert zowel het oude Programmaplan 2022 als het Opbouwplan 2023. In deze Leidraad wordt vooruitlopend hierop enkel nog verwezen naar het nieuwe Programmaplan.

De Leidraad is op 25 maart 2026 door de Bestuurscommissie WRL vastgesteld, gehoord de 4 Bestuurlijke Regieteams. Hierdoor vormt de Leidraad een gezamenlijke basis voor de aanpak van de werk- en stroomgebieden. In de later dit jaar te sluiten samenwerkingsovereenkomsten tussen de Bestuurscommissie en de Bestuurlijke Regieteams zal een relatie met deze Leidraad worden gelegd.

Bondig en “levend” document

WRL heeft in totaal een doorlooptijd van ca. 15 jaar; de fase van pré-verkenning en verkenning nemen daarbinnen 2 à 3 jaar in beslag. Veranderende situaties, nieuwe onderzoeken en nieuwe inzichten kunnen leiden tot een aanpassing of aanvulling op de Leidraad. Criteria en technische specificaties kunnen in de loop van het proces indien nodig nog aangepast worden. In die zin is de Leidraad een levend document. Tegelijkertijd willen we niet de indruk wekken dat elke zich voordoende vraag via (een aanpassing van) de Leidraad beantwoord zal worden. De Leidraad blijft een compact document dat de aanpak concreet maar niet detaillistisch beschrijft. Gebieds specifieke vragen zullen in de gebieden zelf beantwoord moeten worden.

1.3.2 Scope

De Leidraad beschrijft datgene wat nodig is om qua inhoud en proces tot een goede gebiedsgerichte aanpak in de werkgebieden te komen. Daarbij wordt uitgegaan van meerlaagsveiligheid, fysieke maatregelen: water vasthouden, bergen, afvoeren, beschermen (pijler 1 WRL), verbeteringen van de ruimtelijke inrichting van het gebied (pijler 2 WRL) en het verhogen van het waterbewustzijn en de waterweerbaarheid (pijler 3 WRL).

Daarmee heeft de Leidraad een smallere scope dan het Programmaplan dat de volledige programmatische aanpak van WRL inclusief missie, doelen, organisatie, programma-pijlers, begroting en besluitvorming beschrijft. De Leidraad gaat niet in op generieke inspanningen die het programma verricht op het terrein van bewustwordingscampagnes, informatievoorziening over voorbereidingen op wateroverlast, de kansenregeling en het werken aan maatregelen en instrumenten vanuit de pijler Ruimte.

De toedeling van financiële middelen is een verantwoordelijkheid van de Bestuurscommissie en verloopt in een later stadium langs een zelfstandig besluitvormingsproces. Vanwege het principe ‘geld volgt opgave’ is er wel inhoudelijke samenhang met deze Leidraad. Waar aan de orde zal hier in deze Leidraad naar verwezen worden.

1.4 Rol van WRL in de gebiedsaanpak

Zoals aangegeven in het Programmaplan richt WRL zich op het voorkomen van ernstige wateroverlast en verbetering van de waterveiligheid in het regionale watersysteem van Limburg (zie tekstkader hieronder). Wetende dat de partners bij de uitoefening van hun reguliere taken en programma's al veel doen om Limburg waterveiliger te maken, is de vraag relevant wat precies de rol van WRL is in de gebiedsaanpak.

De oprichting van WRL is ingegeven door de extreme neerslaghoeveelheden waarmee Limburg in 2021 werd geconfronteerd. In het stroomgebied van de Geul viel in 48 uur gemiddeld ca. 130 mm (lokaal tot 175 mm.), een neerslag-hoeveelheid die in het huidige klimaat slechts ongeveer 1 keer per 500 jaar voorkomt (STOWA, 2019, rapport nr. 19). Lokaal viel in de Worm bij Eyselshoven een zelfde hoeveelheid. De extreme neerslag leidde tot hoge afvoeren in de Limburgse beken die het normatieve beschermingsniveau ver te boven gingen, en daarmee ook de reguliere taken van de partners. Vooral langs de Geul was de schade en overlast groot. Voor het eerst werd geconstateerd dat dergelijke extreme buien niet alleen in het hoofdwatersysteem, maar ook in het regionale watersysteem tot een potentieel waterveiligheidsprobleem kunnen leiden. Wetende dat als gevolg van de voortschrijdende klimaatverandering de kans op vergelijkbare watersnoodrampen aan het einde van deze eeuw substantieel groter is, is door rijk en regio besloten dat een gecoördineerde, gezamenlijke en geïntensiveerde aanpak nodig is om herhaling van 2021 zo goed mogelijk te voorkomen. Dit vraagt om een gezamenlijke structuur die regie neemt; hiertoe werd het programma WRL opgericht.

Bovenstaande maakt duidelijk dat de vraag of er een rol is voor WRL bepaald wordt door de aard en omvang van de problematiek: boven-normatief, complex, niet passend in het reguliere takenpakket van de partners. Tevens varieert de rol van WRL in tijd gezien. WRL is geen uitvoeringsorganisatie: het zwaartepunt van de inzet van WRL ligt in de verkenningsfase en zal anders worden in de fasen van uitwerking en uitvoering. In hoofdstuk 2 wordt uiteengezet wat dit voor de aanpak betekent.

Het programma WRL richt zich in heel Limburg op het voorkomen van ernstige wateroverlast, namelijk wateroverlast die het gevolg is van bovennormatieve neerslag/beekafvoeren, complex van aard is en om gezamenlijke inzet van alle partners vraagt. Uit het onderzoek door Deltares 2023 (Wat leren we van het hoogwater van juli 2021?) en de hierna vervaardigde T100/2100 waterdiepte- en waterveiligheidskaarten weten we dat er langs de snelstromende beken in Limburg (met name Zuid-Limburg) bij extreme buien bovendien onveilige situaties met slachtoffers als gevolg van verdrinking kunnen optreden. Dit is het gevolg van de combinatie van waterdiepte en stroomsnelheid. Het doel van WRL is dan ook om tegelijkertijd maatregelen te nemen die de waterveiligheid verbeteren.

Vanuit het principe van meerlaagsveiligheid zullen maatregelpakketten worden samengesteld uit alle 3 de pijlers: fysieke maatregelen, verbetering ruimtelijke inrichting en verhogen van de waterweerbaarheid. Met name de laatste speelt een belangrijke rol bij het verhogen van de waterveiligheid, namelijk door systemen te ontwikkelen voor tijdige waarschuwing en evacuatie, taken waar met name het Waterschap en de Veiligheidsregio verantwoordelijk voor zijn. Ook in andere Europese landen (en daarbuiten) krijgen betere waarschuwingssystemen en tijdige evacuatie prominent aandacht.

2. Aanpak

2.1. Onderscheid tussen werkgebieden en stroomgebieden

In het Programmaplan is Limburg gebiedsdekkend ingedeeld in de volgende 4 werkgebieden: (##Kaart in bijlage)

- **Noord-Limburg (inclusief Midden-Limburg ten Westen van de Maas)**
Gemeenten: Beesel, Bergen, Gennep, Horst a/d Maas, Leudal, Maasgouw, Mook en Middelaar, Nederweert, Peel en Maas, Venlo, Venray, Weert
(Maasgouw voor het deel ten Westen van de Maas)
- **Midden-Limburg (ten Oosten van de Maas)**
Gemeenten: Echt-Susteren, Kerkrade, Landgraaf, Maasgouw, Roerdalen, Roermond,
(Kerkrade en Landgraaf voor het deel dat via de Worm gelegen is in het stroomgebied van de Roer; Maasgouw voor het deel ten Oosten van de Maas)
- **Parkstad en Westelijke Mijnstreek**
Gemeenten: Beek, Beekdaelen, Brunssum, Echt-Susteren, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Sittard-Geleen, Stein, Voerendaal
(Echt-Susteren, Kerkrade, Landgraaf, Maasgouw en Voerendaal voor het deel dat gelegen is in het stroomgebied van de Geleenbeek)
- **Maastricht-Heuvelland**
Gemeenten: Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Vaals, Valkenburg a/d Geul, Voerendaal
(Voerendaal voor het deel dat gelegen is in het stroomgebied van de Geul)

De werkgebieden vormen ambtelijk en bestuurlijk de organisatorische samenwerkingseenheden en worden geleid door regieteams. In de ambtelijke en bestuurlijke regieteams zijn alle gemeenten in het werkgebied vertegenwoordigd en de vertegenwoordigers van het Rijk, Provincie, Waterschap en de Waterleiding Maatschappij Limburg (WML).

Binnen ieder werkgebied bevinden zich meerdere stroomgebieden. Stroomgebieden zijn de gebieden die daadwerkelijk fysiek afwateren op een bepaalde beek die rechtstreeks uitmondt in de Maas. Volgens deze definitie telt Limburg in totaal ca. 85 grotere en kleinere stroomgebieden (Kaart zie bijlage 1). Zoals hierboven aangegeven doen een aantal gemeenten in twee werkgebieden mee omdat de stroomgebieden in die gemeenten in twee werkgebieden liggen. Het is aan de betreffende werkgebieden om in overleg te bepalen op welke wijze die gemeenten bij beide werkgebiedsproces-sen betrokken zullen worden.

Op het niveau van het werkgebied wordt bepaald of en hoe elk binnen het werkgebied gelegen stroomgebied zal worden aangepakt. Het is belangrijk dat dit volgens een duidelijk omliggende methodiek gebeurt; dit wordt hieronder nader uiteengezet.

2.2 Fasering - Aandacht voor de korte en lange termijn

2.2.1 Fasering

We gaan er van uit dat er in alle 4 de werkgebieden van Limburg een rol voor WRL aanwezig is. Welke rol dit is blijkt uit het resultaat van de eerste fase, de pré-verkenning.

Om per werkgebied op een programmatische manier tot een substantiële vermindering van wateroverlast en verbetering van de waterveiligheid te komen, onderscheiden we in de aanpak 4 fasen:

1. Pré-verkenning,
2. Verkenning,
3. Uitwerking,
4. Uitvoering

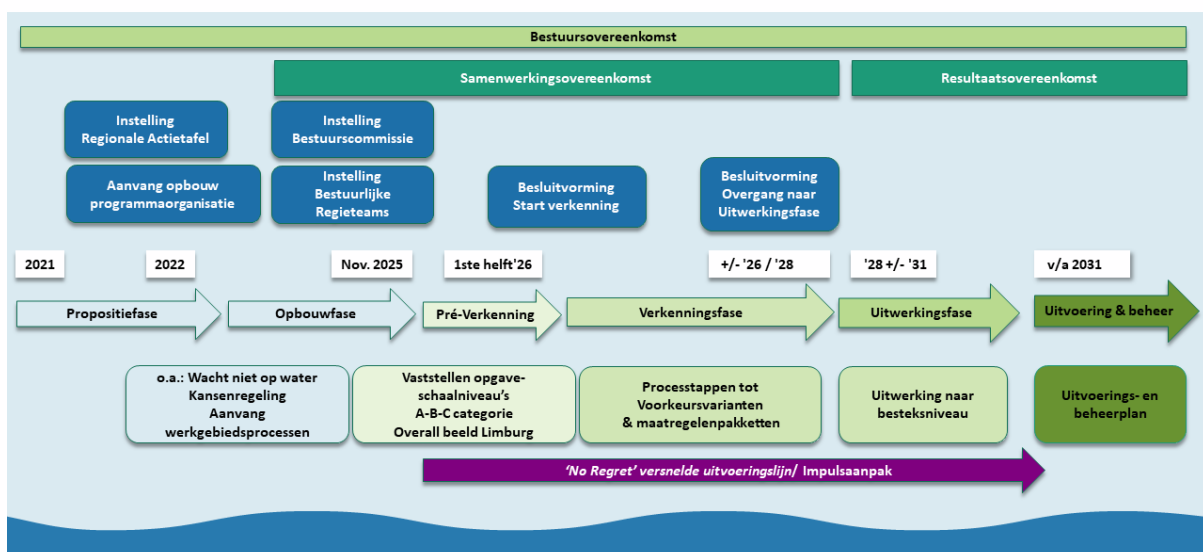
De rol van WRL verschilt per fase. In de pré-verkenning- en verkenningfase ligt de nadruk op gezamenlijk ontwikkelen en programmeren. In de fasen daarna verschuift het accent naar een meer monitorende en faciliterende inzet. Wat gedurende het hele programma blijft is de regiefunctie en de verbindende rol die WRL heeft als centrale spil in het waterveilig maken van Limburg. N.B. Volgend op de uitvoering volgt nog de fase van beheer en onderhoud; Na uitvoering volgt de fase van beheer en onderhoud (zie voor een bekopte uitwerking onder 2.5)

Verwacht wordt dat het resultaat van de verkenningfase door de werkgebieden in 2027/2028 wordt opgeleverd in de vorm van een voorkeursvariant c.q. maatregelenpakket op basis van meerlaagsveiligheid (zie hoofdstuk 3). Het is niet nodig dat de verkenningen van de 4 werkgebieden gelijktijdig worden opgeleverd; daarvoor verschilt de aard en omvang van de problematiek te zeer; bovendien is het werkgebied Maastricht/Heuvelland met het stroomgebied de Geul al in 2024 van start gegaan.

Het succes van WRL staat of valt met goede samenwerking tussen de partners. Daarom is van belang dat de partners van WRL, het rijk, de Provincie, het Waterschap en de Gemeenten vanaf het begin van de gebiedsaanpak (die begint met de pré-verkenning) nauw betrokken zijn en actief meedenken en input leveren. Immers, het zijn de partners die specifieke gebiedskennis hebben en over een aantal jaren verantwoordelijk zijn voor de uitwerking en uitvoering. Dit onderstreept het belang van goede betrokkenheid van iedere partner bij de ambtelijke en bestuurlijke regieteams per werkgebied.

Het globale tijdsverloop van de 4 hoofd fasen is in onderstaande figuur weergegeven.

Faseringsbeeld



2.2.2 Aandacht voor de korte en lange termijn

Met de programmatische aanpak in vier fasen werken we per werkgebied gestructureerd toe naar een zo waterveilig mogelijke situatie in heel Limburg. Zoals uit bovenstaande figuur blijkt is dit een traject van lange adem.

Tegelijkertijd hebben we oog voor kansen en bedreigingen die zich op korte termijn al voordoen. Noodweer met mogelijke overstromingen tot gevolg wacht immers niet op de structurele aanpak. Dit sluit aan bij de korte termijn aanpak uit het Programmaplan. Daarom vragen we de werkgebieden in hun aanpak ook naar die korte termijn te kijken. Het Programmaplan laat zien welke instrumenten generiek al beschikbaar zijn (zoals bijvoorbeeld de kansenregeling en de website

www.wachtnietopwater.nl) en waar de partners vanuit hun reguliere taken al mee bezig zijn. Ter versterking van de korte termijn aanpak wordt momenteel een aanvullend impuls pakket uitgewerkt.

In de volgende hoofdstukken worden inhoud en methode van elke fase beschreven. In elk werkgebied dient deze Leidraad als methodisch en inhoudelijk uitgangspunt.

2.3 Fase 1: Pré-verkenning

2.3.1 Inhoud

Zoals aangegeven in de Inleiding is het uitgangspunt dat er alleen een rol voor WRL is, als er een boven-normatieve opgave in het regionale watersysteem ligt die een gecoördineerde, gezamenlijke en geïntensiveerde aanpak nodig maakt. Waarschijnlijk is dit in alle werkgebieden het geval, maar niet noodzakelijkerwijs in alle (ca. 85) stroomgebieden. Het rapport van Deltares ‘Een watersysteemanalyse – wat leren we van het hoogwater van juli 2021?’ (Deltares 2023) maakt duidelijk dat dit het geval is in de stroomgebieden van de Geul, de Geleenbeek en de Roer die we om die reden vanaf het begin als prioritair stroomgebied beschouwen. Ook in het nationale Overstromingsrisicobeheerplan Rijn, Maas, Schelde en Eems (2022-2027) zijn de Roer, Geul en Geleenbeek aangewezen als gebieden met significante overstromingsrisico’s (hieronder: A-gebieden). Maar voor de andere stroomgebieden in Limburg (gelegen in alle 4 de werkgebieden) is dit op voorhand niet duidelijk. Juist daarom introduceren we voor ieder werkgebied een zogenaamde pré-verkenning waaruit duidelijk moet worden óf en zo ja in welke stroomgebieden binnen het werkgebied er een rol voor het programma WRL is, en wat die rol inhoudt. De pré-verkenning definieert dus op welke stroomgebieden WRL zich per werkgebied richt en is daarmee een belangrijke eerste stap die bepalend is voor de gehele werkgebiedsaanpak.

Wat verstaan we onder een boven-normatieve situatie? Het Waterschap heeft een zorgplicht om het regionale watersysteem zodanig te dimensioneren dat wateroverlast wordt voorkomen tot aan de wateroverlastnormering zoals Limburg dekkend is vastgelegd in de Provinciale Omgevingsverordening. Per type gebied (zoals kernen, diverse typen landbouw, natuur) geldt een provinciale norm. Bijvoorbeeld bij een norm van 1:100 (die voor de meeste kernen geldt met uitzondering van kernen in het Heuvelland) mag bij het huidige klimaat de beek op die plek – statistisch gezien - niet vaker wateroverlast veroorzaken dan *gemiddeld* eens per 100 jaar (anders gezegd: de kans op wateroverlast mag maximaal 1% per jaar bedragen). Een boven-normatieve situatie is een situatie met een hogere waterstand die dus – statistisch gezien - minder vaak voorkomt dan wat de norm voorschrijft. Het waterschap is voor de overstroming die daar het gevolg van kan zijn niet verantwoordelijk. Hier ontstaat een rol voor WRL. Zie ook het tekstkader op pag. 10/11 en 3.1.3.

2.3.2 Methode

De methodiek om per werkgebied en daarbinnen per stroomgebied te komen tot een bepaling van de aard en omvang van de opgave en de rol van WRL daarbij, gaat in drie stappen. Deze worden in ieder werkgebiedsproces doorlopen waarbij vanuit WRL (pijler 1) vanuit een zelfde systematiek de benodigde data/bouwstenen worden aangeleverd. Dit is nodig om tot vergelijkbare uitkomsten tussen de 4 werkgebieden te komen. In hoofdstuk 3.2 wordt hier verder op ingegaan.

STAP 1: BEPALEN VAN HET OVERSTROMINGSBEELD EN DE GEVOLGEN HIERVAN

- We gebruiken de resultaten van de bovenregionale stresstest voor het overstromingsbeeld van een T100-bui/afvoer behorende bij het klimaat van 2100 (kaart T100-2100) en de gevolgbeepaling voor kwetsbare vitale infrastructuur. Dit wordt eind 2025 opgeleverd. De T100-2100 kaart laat het overstromingsbeeld zien van een bui/afvoer die statistisch gezien eens per 100 jaar voorkomt (ofwel elk jaar met een kans van 1%) bij het klimaat van 2100.

- We scherpen het waterbeeld waar mogelijk aan met gegevens van de meest recente watersysteemtoetsen (T100).
- En we vullen de gevolgbeplanning (conform de handreiking bovenregionale stresstest) aan met gegevens over:
 - * Waterveiligheid voor mensen in bebouwd gebied (geïndiceerd door H2- t/m H6-gebieden binnen kernen),
 - * Aantal getroffen (geïndiceerd door het aantal panden in overstroomd gebied),
 - * Schade als functie van waterdiepte en grondgebruik,
 Tezamen met de getroffen kwetsbare vitale infrastructuur die vanuit de bovenregionale stresstest worden aangeleverd, zijn dit de 4 parameters waarlangs we de gevolgbeplanning van een T100/2100-overstroming in beeld brengen,
- Tevens maken we voor de gevolgbeplanning gebruik van de resultaten van de vorige en lopende DPRA-cyclus. Tijdens de vorige DPRA-cyclus zijn al specifieke knelpunten voor het bebouwde gebied (vooral met betrekking tot rioleringscapaciteit, berging en water op straat) in beeld gebracht.

STAP 2: ORDENEN NAAR AARD EN OMVANG VAN DE OPGAVE ('hoe groot is de opgave?')

Door al deze informatie te bundelen krijgen we per werkgebied en daarbinnen per stroomgebied een goed beeld van de aard en omvang van de opgave. Vervolgens leggen we dit beeld langs onderstaande kwalitatieve criteria aan de hand waarvan we de stroomgebieden in drie categorieën A, B en C kunnen classificeren:

Kwalitatieve criteria voor stroomgebieden in categorie A:

- Bij een T-100/2100 situatie wordt het watersysteem belast door een hoeveelheid water die in een groot gebied tot boven-normatieve afvoeren leidt;
- Er kan grote ontwrichting ontstaan omdat meerdere (vitale) functies in een groter gebied worden getroffen en er cascade-effecten optreden;
- Er is veel materiële schade; de overlast en het herstel daarvan duurt lang, onder andere door de grote schaal van de ontwrichting in combinatie met de beperkte beschikbaarheid en capaciteit van noodvoorzieningen;
- De overstromingen zijn van dien aard dat in potentie dodelijke slachtoffers door verdrinking in diep of snelstromend water te betreuren zijn;
- Het knelpunt is vanwege de schaal en cascade effect niet op object of wijkniveau op te lossen, maar vraagt aanpassingen in het hele watersysteem van een stroomgebied;
- Het knelpunt is niet door één partij alleen op te lossen (kennis, kunde, bevoegdheden).

Kwalitatieve criteria voor stroomgebieden in categorie B:

- Er is eveneens sprake van boven-normatieve waterstanden, maar het bebouwde gebied dat overstroomd wordt, is duidelijk kleiner van omvang dan onder A waardoor substantieel minder schade en niet of nauwelijks potentiële slachtoffers door verdrinking zijn te verwachten;
- Er is sprake van meerdere knelpunten die niet lokaal zijn op te lossen en die om een gecoördineerde bovenlokale aanpak vragen;
- De te nemen maatregelen vragen niet om aanpassingen in het gehele watersysteem of stroomgebied;

Kwalitatieve criteria voor stroomgebieden in categorie C:

- Er is niet of nauwelijks sprake van een boven-normatief overstromingsbeeld;
- Er is weinig schade, laat staan grootschalige ontwrichting met cascade effecten
- Risico's zijn op basis van onderlinge coördinatie separaat te mitigeren;
- Partijen zijn hiervoor zelfstandig competent.

STAP 3: WAT BETEKENT DIT VOOR DE AANPAK?

Uit de indeling naar aard en omvang (A, B, C) volgt de aanpak per stroomgebied en de rol van WRL daarbij:

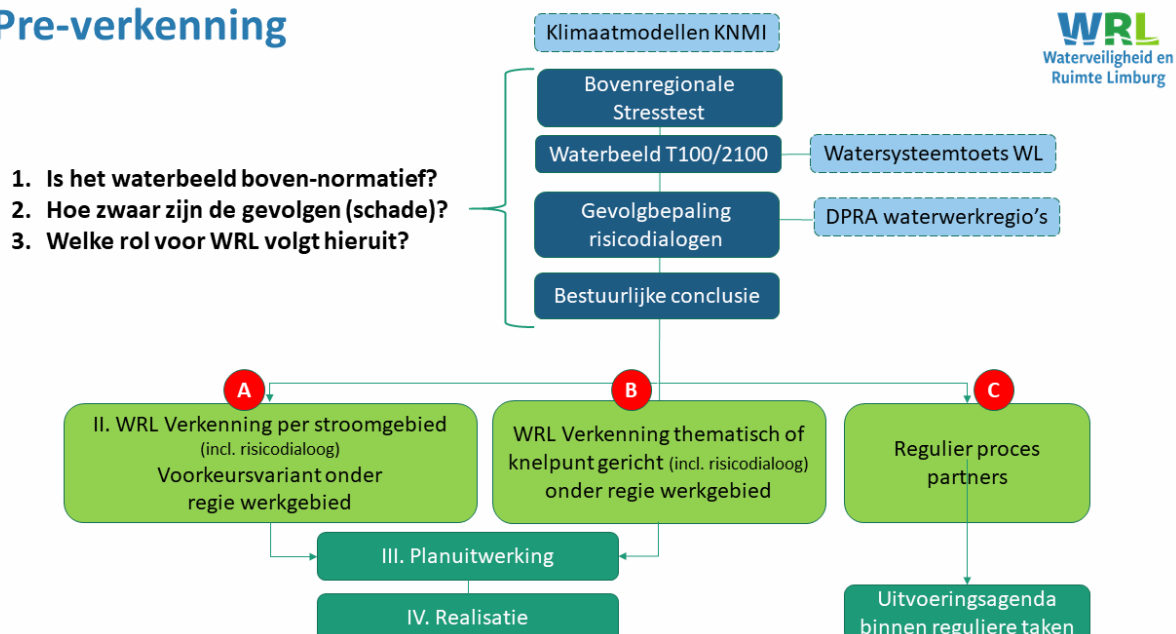
- Categorie A: voor het betreffende stroomgebied is vanuit het programma WRL een verkenning met een volledige stroomgebiedsbenadering nodig. De verkenning leidt in dit geval tot een stroomgebied dekkend pakket aan maatregelen waar de maatregelen vanuit de reguliere taken en programma's in worden meegenomen.
- Categorie B: voor het betreffende stroomgebied is vanuit het programma WRL een gecoördineerde aanpak nodig die zich richt op specifieke thema's, kansen of knelpunten. De WRL-aanpak vormt hierbij een 'plus' op datgene wat er vanuit de reguliere taken en programma's gebeurt,
- Categorie C: voor het betreffende stroomgebied is vanuit het programma WRL geen gebiedsgerichte inzet nodig; de te nemen maatregelen kunnen vanuit de reguliere taken/programma's van de partners voorbereid en uitgevoerd worden.

N.B. De generieke instrumenten van WRL blijven voor heel Limburg inzetbaar.

We adviseren de werkgebieden om ook de veiligheidsregio te betrekken en mee te laten denken in de categorisering van stroomgebieden en inliggende opgaven

De methodiek is schematisch weergegeven in onderstaande figuur.

Pre-verkenning



In een werkgebied kunnen meerdere combinaties van schaalniveaus (A, B, C) voorkomen: werkgebieden met stroomgebieden in alle 3 schaalniveaus (A, B en C) en werkgebieden met stroomgebieden in 2 schaalniveaus (A/B, A/C of B/C). Werkgebieden met enkel stroomgebieden van 1 schaalniveau komen naar verwachting niet voor. Voortschrijdend inzicht kan leiden tot categorie-verschuiving tijdens de verkenningsfase.

Wat is het DPRA en wat zijn regionale klimaatstresstesten?

Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) heeft als doel om wateroverlast, droogte, hittestress en de gevolgen van overstromingen te beperken. Het uiteindelijke doel is dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en water robuust is ingericht. Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk werken samen aan dit programma.

Nederland is ingedeeld in 45 DPRA-regio's. Elk van deze regio's brengt de klimaatrisico's in beeld, voert risicodialogen met alle betrokken partijen en formuleert een uitvoeringsagenda met gezamenlijke maatregelen voor klimaatadaptatie. Elke zes jaar worden stresstest en uitvoeringsagenda geactualiseerd. Limburg bestaat uit vier DPRA-werkregio's, waarvan de grenzen grotendeels overeenkomen met de WRL-werkgebieden. DPRA is gericht op klimaatadaptatie in de volle breedte en heeft daarmee een bredere scope dan WRL dat specifiek op wateroverlast en -veiligheid is gericht. Het is wenselijk dat de aanpak van de regionale wateroverlast binnen DPRA aansluit bij de aanpak vanuit WRL. Meer informatie is te vinden via <https://klimaatadaptatienederland.nl/beleid/nationale-aanpak/dpra/>.

Wat is de bovenregionale stresstest?

De extreme neerslag die in 2021 in Limburg tot wateroverlast en zelfs overstromingen leidde, heeft duidelijk gemaakt dat het ook nodig is om klimaatadaptatie bovenregionaal aan te pakken. Alleen dan kun je wateroverlast en overstroming voorkomen op plekken waar cascade-effecten of grensoverschrijdende gevolgen kunnen optreden. Daarom heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat de Beleidsstafel Wateroverlast en Hoogwater ingesteld. Eén van de aanbevelingen was het uitvoeren van een bovenregionale stresstest.

Doel van de uitvoering van de bovenregionale stresstesten is om langs een aantal stappen vast te stellen of en zo ja welke maatregelen nodig zijn om voorbereid te zijn op extreme wateroverlastgebeurtenissen zoals in juli 2021, om zo maatschappelijke ontwrichting te voorkomen. De bovenregionale stresstest is voor WRL een handig startpunt van daaruit per stroomgebied de verdieping te zoeken. Meer informatie is te vinden via <https://klimaatadaptatienederland.nl/hulpmiddelen/overzicht/handreiking-bovenregionale-stresstesten/>

Wat is de watersysteemtoets en wat is het programma Water in Balans (WiB)?

Het waterschap toetst haar watersysteem aan de provinciale normen, dit is de watersysteemtoets. Vanuit de resultaten van de watersysteemtoets kiest het waterschap maatregelen om het watersysteem te verbeteren. In Limburg is daartoe het programma Water in Balans in het leven geroepen om de noodzakelijke maatregelen vanuit de watersysteemtoets te versnellen, om overal in Limburg te voldoen aan de provinciale beschermingsnormen. WRL en WiB vullen elkaar aan (zie ook 4.1).

2.3.3. Resultaat

Het resultaat van de pré-verkenning is dat per werkgebied duidelijk wordt gemaakt welke aanpak nodig is voor de in het werkgebied gelegen stroomgebieden:

- De aard en omvang van de opgave (categorie A, B, C) voor de in het werkgebied gelegen stroomgebieden. Per werkgebied hebben we een beeld gekregen van de gevolgen van een overstroming T100-2100 en de bijbehorende schade- en veiligheidsrisico's,
- De rol voor WRL die hieruit voortvloeit. WRL heeft alleen een rol in A- en B-stroomgebieden. In alle gebieden, dus ook in de C categorie, gelden uiteraard wel de generieke inspanningen die WRL uitvoert.

- De volgorde in de aanpak van de verkenning: welke stroomgebieden, thema's of knelpunten worden vanwege risico's of urgentie als eerste opgepakt, en welke later,
- De tijdsplanning van de verkenning met een globale doorkijk naar de daaropvolgende fasen van uitwerking en uitvoering.
- De te volgen procedure waarmee de verkenning wordt doorlopen (zie hoofdstuk 4).

Een stroomgebied van schaalniveau A heeft een alles omvattende stroomgebiedsverkenning nodig; deze vormt een zelfstandig onderdeel binnen de totale verkenning van het betreffende werkgebied. Voor het overige deel van het werkgebied en voor de werkgebieden met stroomgebieden van schaalniveau B is een separate alles omvattende stroomgebiedsverkenning o.i. niet nodig. Het is mogelijk dat gekozen wordt voor (meerdere) lichte stroomgebiedsverkenningen, maar het is eveneens mogelijk dat het werkgebied niet per stroomgebied wordt verkend, maar op een andere wijze, per thema, kans of per knelpunt 'over de stroomgebieden heen'. Het is aan het werkgebied om hier richting in te kiezen.

Een voorstel met deze componenten zal als uitkomst van de pré-verkenning door het Bestuurlijk regieteam worden voorgelegd aan de Bestuurscommissie. Hierover vindt bestuurlijke besluitvorming plaats.

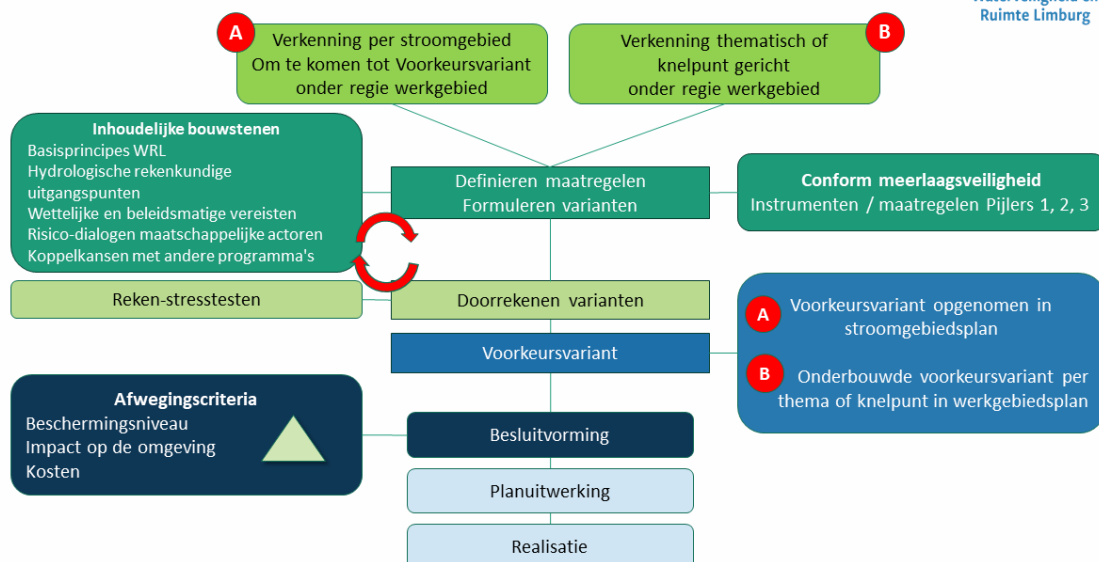
De 4 préverkenningen geven tezamen een schade- en veiligheidsbeeld over heel Limburg, en maken daarmee inzichtelijk hoe de omvang van de opgave over Limburg verdeeld is.

2.4 Fase 2: Verkenning

2.4.1 De inhoudelijke elementen

Nadat er op basis van de pré-verkenning overeenstemming is over de opgave per stroomgebied, de rol van WRL en de volgorde van aanpak kan in het werkgebied de daadwerkelijke verkenning van start gaan. Deze heeft alleen betrekking op stroomgebieden die zijn gecategoriseerd als A of B. De C-stroomgebieden blijven in de gebiedsgerichte aanpak van WRL buiten beschouwing.

Verkenning



Voor zowel de A- als B-stroomgebieden onderscheiden we 4 inhoudelijke elementen die in de verkenning opgenomen moeten worden (de elementen worden nader uitgediept in hoofdstuk 3):

1. De basisprincipes van WRL,

2. WRL-specifieke rekenkundige en hydrologische uitgangspunten
3. Omgevingsaspecten en meekoppelkansen,
4. Risico-dialoog met maatschappelijke actoren,

Ad 1 Basisprincipes. Het programma WRL kent een aantal basisprincipes die kenmerkend zijn voor de WRL-aanpak en die we in elk werkgebied terug willen zien:

- We passen het principe van meerlaagsveiligheid toe (de optimale balans tussen pijler 1, 2 en 3-maatregelen *),
- We bereiden Limburg voor op het klimaat van 2100,
- We werken niet toe naar een bij voorbaat vastgesteld beschermingsniveau: varianten c.q. maatregelpakketten worden tegen elkaar afgewogen op basis van de toename van het beschermingsniveau, de financiële kosten en baten (de vermeden schade) van de maatregelen en de impact op de omgeving. Deze afweging moet leiden tot een voorkeursvariant met een realistisch en maatschappelijk aanvaardbaar beschermingsniveau,
- Systeemsolidariteit. Alle partners committeren zich aan het plan dat voor het hele stroomgebied en/of voor de oplossing van de gesignaleerde knelpunten het best mogelijke resultaat oplevert,
- In de stroomgebiedsbenadering 'van bron tot monding' wordt het buitenland meegenomen in de aanpak. Voor de A-gebieden geldt dit voor het hele buitenlandse deel van het stroomgebied; voor B-gebieden waar nodig, afhankelijk van het thema of knelpunt.

*) Zie Hoofdstuk 3. Voor een uitgebreide beschrijving van pijler 1, 2 en 3 wordt verwezen naar het geactualiseerde Programmaplan en de daarin opgenomen pijlerplannen.

Ad 2. WRL-specifieke rekenkundige en hydrologische uitgangspunten.

Deze uitgangspunten hebben betrekking op:

- het verkrijgen van onderling vergelijkbare overstromingsbeelden. Het is nodig dat overstromingsbeelden volgens eenzelfde methodiek qua variabelen, detail- en kwaliteitsniveau zijn opgebouwd. Voor de beoordeling van maatregelpakketten en het onderbouwen van de voorkeursvariant zijn meerdere overstromingskaarten nodig met een bepaalde range van herhalingstijden (T10-T500) waarmee de toename van het beschermingsniveau op verantwoorde wijze kan worden aangetoond,
- Het bepalen van de omvang van de schade en veiligheidsrisico's bij de diverse overstromingsbeelden en de verbetering hierin door het nemen van maatregelen. Dit vergt een eenduidige schadebeoordelingssystematiek.

In hoofdstuk 3.2 wordt nader ingegaan op de te hanteren rekenkundige uitgangspunten.

Ad 3. Omgevingsaspecten en meekoppelkansen. De varianten c.q. maatregelpakketten die tijdens de verkenning onderzocht worden, moeten uiteraard voldoen aan de wet- en regelgeving van de partners, zoals bijvoorbeeld op gebied van water en biodiversiteit.

Daarnaast is ook het vigerende beleid van de partners richtinggevend. Zo geven diverse documenten waaronder het landelijk Afwegingskader klimaat adaptieve bebouwde omgeving, de Maatlat Groene klimaat adaptieve bebouwde omgeving, de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie, de Onderlegger Water en Bodem Limburg e.a. aan op welke manier rekening gehouden moet worden met Water en Bodem in de ruimtelijke ordening.

Tenslotte is WRL niet het enige programma dat zich op de beekdalen en hellingen in Limburg richt. Vanuit de optiek van integraliteit wordt gevraagd om met andere opgaven en omgevingsprogramma's zo goed mogelijk rekening te houden en meekoppelkansen te benutten; dit verhoogt immers kwaliteit, draagvlak en slagingskans. We houden in ieder geval rekening met de andere wateropgaven (waterbeschikbaarheid/droogte, ecologie, waterkwaliteit).

Tegelijkertijd bestaat ook het risico dat het streven naar integraliteit ten koste gaat van doelbereik

waterveiligheid. We vragen de hiertoe te maken afwegingen zichtbaar te maken. Conclusie kan ook zijn dat een andere opgave dominant is in (een bepaald deel van) een werkgebied en dat voor de nadere uitwerking hierbij wordt aangesloten.

Ad 4. Risico-dialoog. De uitkomsten van de bovenregionale stresstest en van de DPRA-cyclus in de werkregio's worden als basis gebruikt voor een risicodialoog met maatschappelijke actoren. Hierdoor ontstaat een scherper zicht op waar de ernstige risico's liggen die in de verkenning om speciale aandacht vragen bij het formuleren van varianten en maatregelen.

2.4.2 Methode

Van elementen naar varianten: sturing op integraliteit

Ongeacht de aard van de stroomgebieden (A of B) dient aan alle 4 inhoudelijke elementen invulling gegeven te worden: in beide categorieën gelden immers de WRL-principes, de hydrologische rekenkundige uitgangspunten, de wettelijke en beleidsmatige uitgangspunten, de noodzaak van een risico-dialoog en de meekoppel kansen met andere programma's. Dit inhoudelijke mandje, aangevuld met inzicht in financiële kosten en baten geeft een totaalbeeld aan de hand waarvan in een gebiedsproces bepaald wordt welke maatregelen in verschillende varianten genomen kunnen worden. WRL levert een rekentool, die als hulpmiddel aan de werkgebieden ter beschikking wordt gesteld waarmee snel een eerste inzicht kan worden verkregen in de effectiviteit van mogelijke maatregelen en de kosten ervan.

Conform het principe van meerlaags veiligheid wordt hierbij naar alle mogelijke maatregelen gekeken van zowel pijler 1, 2 als 3. Het ligt in de lijn der verwachting dat in dit proces zowel in A- als B-gebieden bepaalde varianten ontwikkeld zullen worden, waarbij als uitkomst van het gebiedsproces bepaald wordt welk pakket uiteindelijk de voorkeur heeft: de voorkeursvariant.

Financiële kosten en baten

Er is gedegen inzicht nodig in de financiële kosten en baten van de verschillende varianten c.q. maatregelpakketten. Het indicatieve schade- en veiligheidsbeeld van de pré-verkenning moet in de verkenning per werk- of stroomgebied volgens een eenduidige schadebeoordelingsmethodiek verder verdiept worden. Duidelijk moet worden hoeveel schade vermeden wordt en in welke mate de waterveiligheid toeneemt door toename van het beschermingsniveau als gevolg van de diverse varianten/maatregelen (van zowel pijler 1, 2 als 3). De financiële baten bestaan in dit verband met name uit de vermeden schade. Tot de financiële kosten rekenen we in dit verband de kosten van de investeringen. De investeringen moeten in een goede verhouding staan tot de baten. WRL zal hiertoe de methodiek aanleveren.

Bestuurlijk keuzeprocess

Het bepalen van de voorkeursvariant is een bestuurlijk keuzeprocess dat vanzelfsprekend goed onderbouwd dient te worden. De ontwikkeling van de voorkeursvariant vanuit de ambtelijke regieteams zal naar verwachting een iteratief proces zijn waarin de inhoudelijke analyse met behulp van de 4 elementen leidt tot het formuleren van varianten en varianten op hun beurt weer getoetst worden aan de 4 elementen. In het bepalen van de varianten en de keuze voor de voorkeursvariant dient vanuit het brede perspectief van Pijler 1, 2 en 3 gekeken te worden. Niet alle wateroverlast is immers tegen te gaan met (alsmaar meer) fysieke ingrepen in het gebied. Pijler 2 en 3 bieden eveneens belangrijke oplossingsrichtingen voor de toekomst, zoals waterveilig bouwen en verhoging van de waterweerbaarheid op individueel- en buurtniveau.

Essentieel is dat voor iedere variant in een driehoeks afweging duidelijk wordt gemaakt hoe de verhouding is tussen a) het te behalen beschermingsniveau door het treffen van maatregelen (van zowel pijler 1, 2, 3), b) de financiële kosten/baten van de maatregelen en c) de impact op de omgeving. De impact op de omgeving kan zowel positief als negatief zijn (zie onder 3.3).

In het keuzeproces spelen meerdere afwegingen een rol, zoals bijvoorbeeld de wens om waterveiligheidsrisico's zoveel mogelijk te beperken door het nemen van fysieke maatregelen (pijler 1) versus het accepteren van verantwoorde risico's door in te zetten op waterveilig (ver)bouwen (pijler 2) en/of het verhogen van de waterweerbaarheid (pijler 3). De uitkomst van dit afwegingsproces leidt tot het formuleren van de voorkeursvariant. Dit *bestuurlijke* afwegingsproces dat per werkgebied door het Bestuurlijk Regieteam gemaakt wordt, is gebaseerd op de 4 elementen (risicodialoog, WRL-principes, omgevingsaspecten en meekoppelkansen en hydrologische uitgangspunten) en tot stand gekomen in een afweging tussen het te realiseren beschermingsniveau (de ambitie), de kosten/baten en de impact op de omgeving.

2.4.3 Resultaat

Per werkgebied wordt door het Bestuurlijk Regieteam als resultaat van de Verkenning een

Werkgebiedsplan opgeleverd met daarin:

- Voor werkgebieden met daarin een stroomgebied A wordt een separaat **Stroomgebiedsplan** A opgeleverd met daarin opgenomen een onderbouwde voorkeursvariant op de wijze zoals hierboven toegelicht (de 4 elementen; bestuurlijk keuzeproces)
- Voor de rest van dat werkgebied én voor de werkgebieden met stroomgebieden B kan het resultaat meerdere vormen aannemen:
 - op het niveau van het werkgebied zijn een of meerdere thema's of knelpunten aangepakt 'over de stroomgebieden heen'; ook hiervoor zijn varianten onderzocht en onderbouwd aan de hand van de 4 elementen, en is per thema of knelpunt een onderbouwde voorkeursvariant bepaald;
 - en/of heeft voor bepaalde stroomgebieden B een stroomgebiedsverkenning (in lichtere vorm) plaatsgevonden, die op vergelijkbare wijze tot een voorkeursvariant heeft geleid.

Ongeacht A of B dient de beschrijving van de voorkeursvariant te bevatten:

- Een gespecificeerd pakket van maatregelen (pijler 1, 2, 3) met toelichting/onderbouwing voor de gemaakte keuzes,
- De te nemen maatregelen zijn op een grafische overzichtskaart (1: 25.000) weergegeven ter ondersteuning van de besluitvorming. Afhankelijk van de soort maatregel kan dit in de vorm van een zoekgebied (bijvoorbeeld afkoppelmaatregelen of nature based solutions) of al concreter omgrensd (bijvoorbeeld een dalbodemberging). De precieze vormgeving volgt in de uitwerkingsfase.
- Van het voorkeursmaatregelenpakket is:
 - o aan de hand van de hydrologische rekenkundige uitgangspunten nauwkeurig modelmatig doorgerekend wat het gunstige effect ervan is op het overstromingsrisico en als afgeleide daarvan de vermeden schade en de toename van de waterveiligheid; tevens zijn mogelijk negatieve effecten in het watersysteem zichtbaar gemaakt,
 - o de impact op de omgeving gedetailleerd aangegeven en de wijze waarop positieve meekoppelkansen zijn benut,
 - o aangegeven wat de kosten zijn en hoe deze gedekt worden (de financiering); omdat de exacte dimensionering later zal worden uitgewerkt, is een globale kostenberekening voldoende (nauwkeurigheid in orde grootte van 1 miljoen euro).
- Een zo gedetailleerd mogelijke tijdsplanning voor de uitwerking en uitvoering van de maatregelen waarbij inzicht wordt gegeven welke maatregelen als eerste zullen worden aangepakt,
- De opbrengsten van de risico-dialoog en van de communicatie en participatie die heeft plaatsgevonden en wat daarmee gedaan is,
- De procedures die te doorlopen zijn ter publiekrechtelijke borging van de uit te voeren maatregelen,

- Organisatie van de uitwerking en uitvoering, de communicatie en te volgen procedure.

Het Bestuurlijk regieteam legt het concept-Werkgebiedsplan met – waar dit aan de orde is - onderliggende concept-stroomgebiedsplannen voor aan de Bestuurscommissie. Deze gaan met elkaar in dialoog. De uitkomst hiervan wordt vastgelegd in een Realisatieovereenkomst waarin partijen de afspraken maken die nodig zijn om tot uitwerking en geborgde uitvoering over te gaan. Op basis hiervan vindt toedeling van financiële middelen plaats.

In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de procedurele aspecten van het werkgebieds- en stroomgebiedsplan, met name in relatie tot de Omgevingswet.

2.5 Fase 3: Uitwerking

In fase 3 worden per werkgebied de opgeleverde voorkeursvariant(en) nader uitgewerkt ter voorbereiding op de uitvoering. In deze fase worden de gekozen maatregelen qua aantal, omvang, vormgeving en ligging precies – in principe tot op een gedetailleerd (besteks-)niveau (m.n. voor Pijler 1) - uitgewerkt. Afhankelijk van de complexiteit kan de uitwerking per werkgebied tot en met de aanbesteding enkele jaren in beslag nemen. Het spreekt voor zich dat de urgente maatregelen als eerste worden uitgewerkt.

Op dit moment is nog niet bepaald wie voor welk onderdeel de uitwerking op zich zal nemen, maar uitgangspunt is dat de partijen die in fase 4 verantwoordelijk zijn voor de uitvoering, ook in fase 3 de uitwerking op zich nemen. In lijn hiermee zullen met name gemeenten en waterschap een belangrijke rol in de uitwerking krijgen. De rol van WRL is in deze fase vooral verbindend en monitorend.

Parallel aan de technisch-financiële uitwerking van maatregelen zal in deze fase de nodige aandacht uit moeten gaan naar de doorvertaling van het vastgestelde werkgebieds- en/of stroomgebiedsplan in omgevingsplannen, projectbesluiten etc. en het op tijd verkrijgen van de benodigde vergunningen en grondeigendommen. In hoofdstuk 4 wordt hier nader op ingegaan.

Voor dit moment volstaat bovenstaande summiere omschrijving van fase 3. Naarmate de verkenningsfase vordert, zal deze paragraaf nader uitgewerkt worden.

2.6 Fase 4: Uitvoering

Fase 4: de uitvoering volgt op de uitwerking in fase 3 maar kan op onderdelen ook parallel lopen. Het is immers mogelijk dat voor een deel van de maatregelen al begonnen wordt met de uitvoering, ook alsnog niet alle maatregelen volledig uitgewerkt zijn. Uiteraard mag dit niet ten koste gaan van de uitvoering van het volledige pakket aan maatregelen.

De uitvoering van de voorkeursvariant zal in principe opgenomen worden in de reguliere uitvoeringsprogramma's van de partners. Op dit moment is nog niet goed te overzien hoe deze overdracht precies gestalte zal krijgen, en welke rol en taken WRL in deze fase nog zal hebben. Duidelijk is dat de rol van WRL steeds verder zal afnemen. Dit geldt in nog sterkere mate voor het beheer en onderhoud van de uitgevoerde maatregelen.

3 Inhoudelijke aspecten

Dit hoofdstuk vormt een inhoudelijke verdieping op de elementen van de verkenning die hiervoor onder 2.4 aangegeven zijn.

3.1 De basisprincipes van WRL

We hanteren gemeenschappelijke vertrekpunten. Dit zijn onze basisprincipes gebaseerd op de visie en missie van WRL.

3.1.1 Meerlaagsveiligheid

We gaan uit van meerlaagsveiligheid, dat wil zeggen dat we in de verkenning bij het benoemen van varianten en maatregelen expliciet meerdere oplossingsrichtingen onderzoeken en afwegen:

- Fysieke ingrepen: water vasthouden, bergen, afvoeren, beschermen (pijler 1 WRL),
- Verbetering van de ruimtelijke inrichting van het gebied (pijler 2 WRL),
- Verhogen van het waterbewustzijn en de waterweerbaarheid (pijler 3 WRL).

We doen dit vanuit het besef dat niet alle wateroverlast is tegen te gaan met (alsmaar meer) fysieke ingrepen in het gebied. Pijler 2 en 3 bieden eveneens belangrijke oplossingsrichtingen voor de toekomst.

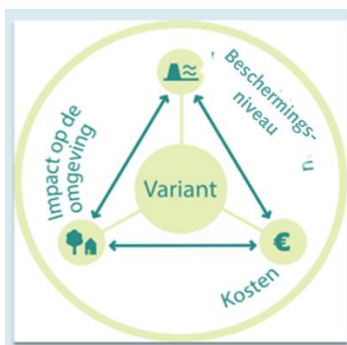
3.1.2 We bereiden Limburg voor op het klimaat van 2100

We richten ons met het programma WRL op het verminderen van wateroverlast en het verbeteren van de waterveiligheid, waarbij we onze maatregelen baseren op het verwachte klimaat van het jaar 2100. Veel gebouwen hebben een levensduur van 50 à 75 jaar, wetende dat de kans op extreme buien naar verwachting sterk zal toenemen, is het dus noodzakelijk om rekening te houden met het klimaat van 2100. We gebruiken in alle werkgebieden de T100-2100 kaart als referentiekaart die het overstromingsbeeld weergeeft zonder extra maatregelen, en zetten het effect van die maatregelen op het overstromingsbeeld daartegen af.

3.1.3 Beschermingsniveau als resultante van een afweging

We werken niet toe naar een bij voorbaat vastgesteld beschermingsniveau: varianten c.q. maatregelpakketten worden tegen elkaar afgewogen op basis van de toename van het beschermingsniveau, de financiële kosten en baten (de vermeden schade) van de maatregelen en de impact op de omgeving. Deze afweging moet leiden tot een voorkeursvariant met een realistisch en maatschappelijk aanvaardbaar beschermingsniveau. Het is belangrijk dat deze afwegingen een duidelijke plek krijgen in het gebiedsproces voorafgaande aan bestuurlijke besluitvorming.

Zowel vanuit het rijk als vanuit de regio wordt de wenselijkheid en haalbaarheid verkend van aanpassing van het huidige normeringsstelsel voor wateroverlast naar een meer risicogerichte aanpak. Dit traject wordt ingezet omdat we onder ogen zien dat de huidige wijze van normering als gevolg van klimaatverandering op termijn wellicht onhoudbaar wordt. De gedachte sluit aan bij het principe van meerlaagsveiligheid waarin bescherming niet alleen door fysieke maatregelen maar ook in de ruimtelijke ordening of door verhoging van de waterweerbaarheid kan worden geboden.



3.1.4 *Systeemsolidariteit*

Alle partners committeren zich aan het plan dat voor het hele stroomgebied en/of voor de oplossing van de gesignaleerde knelpunten het best mogelijke resultaat oplevert. Iedereen werkt mee aan de uitvoering van maatregelen, ook als die niet per sé in het belang zijn van de partner die ze moet uitvoeren. Het grote geheel waar de partners gezamenlijk toe besluiten, staat dus voorop. Problemen worden niet afgewenteld op andere delen van het stroomgebied.

3.1.5 *Stroomgebiedsbenadering inclusief buitenland*

In de stroomgebiedsbenadering 'van bron tot monding' wordt het buitenland volwaardig meegenomen in de aanpak. Voor de A-gebieden geldt dit voor het hele buitenlandse deel van het stroomgebied; voor B-gebieden waar nodig, afhankelijk van het thema of knelpunt.

Veel van de Limburgse beken ontspringen in België (zoals de Geul, Gulp, Jeker, Thornerbeek) of in Duitsland (zoals de Worm, Roer, Swalm, Niers). Bij het formuleren van varianten zal dus ook naar mogelijke maatregelen in het buitenland gekeken moeten worden. Het is dus van groot belang dat buitenlandse partner-overheden vanaf het begin bij de préverkenning (het waterbeeld en de gevolgbeplanning) en de verkenning, het formuleren van varianten en maatregelen worden betrokken. In beginsel komen maatregelen op buitenlands grondgebied die deel uitmaken van de voorkeurs-variant voor financiering uit het WRL-budget in aanmerking.

3.2 **Hydrologische en rekenkundige uitgangspunten**

Vergelijkbare overstromingsbeelden

Waar voor de pré-verkenning volstaan kan worden met de T100-2100 kaarten (waar mogelijk aangevuld met data uit de watersysteemtoetsen) dienen de varianten/maatregelpakketten in de verkenning met 6 herhalingstijden in een range van T10-T500 bij klimaat 2100 (klimaatscenario KNMI 2100Hn/STOWA2100H) te worden doorgerekend. Dit is nodig om de toename van het beschermingsniveau (en ook de eventuele negatieve effecten) per variant voldoende nauwkeurig en op vergelijkbare wijze aan te tonen:

- Overstromingsdieptekaarten bij T10-T500 (6) zonder maatregelen bij klimaat 2100,
- Overstromingsdieptekaarten bij T10-T500 (6) na het nemen van maatregelen (per variant/maatregelpakket) bij klimaat 2100.

WRL zal hiertoe de methodiek aanleveren waarmee voor dezelfde typen stroomgebieden (A/B) met een zelfde detail- en kwaliteitsniveau de rekenkundige analyses met een set aan hydrologische variabelen worden uitgevoerd. De volgende variabelen zijn voor Limburg relevant: neerslagvolume, -duur en -patroon, initiële bodemvochtconditie, seizoen en de waterstand van de Maas (als deze invloed heeft op de waterstand in het regionale systeem). Op deze wijze krijgen we Limburg breed een goed inzicht in het effect van WRL op de wateroverlast en -veiligheid.

Beoordeling van schade en veiligheid

Op basis van deze set aan overstromingsbeelden wordt vervolgens de schade door wateroverlast bepaald bij verschillende herhalingstijden (variërend van T10 tot T500). De toename van het beschermingsniveau door de diverse maatregelpakketten leidt tot vermindering van schade en toename van waterveiligheid. Voor zowel de wateroverlastschade als de waterveiligheid wordt door WRL (pijler 1) een eenduidige beoordelingssystematiek aangeleverd.

Zoals al aangegeven onder 2.4 dienen in het keuzeprocess de diverse varianten niet alleen beoordeeld te worden op toename van het beschermingsniveau, maar ook op de financiële kosten en baten alsmede op de impact op de omgeving.

3.3 Omgevingsaspecten en meekoppelkansen

Bij de formulering van varianten dient terdege rekening gehouden te worden met de omgeving waarin de bijbehorende maatregelen gaan plaatsvinden. Er dient zoveel mogelijk voorkomen te worden dat ruimtelijke kwaliteiten en waarden op gebied van milieu, landschap en natuur worden aangetast. Tevens dient rekening gehouden te worden met bestaande functies zoals landbouw, recreatie, wonen, infrastructuur. Tegelijkertijd is niet alles te voorkomen; in bepaalde mate zullen ingrepen noodzakelijk zijn om tot voldoende verhoging van het beschermingsniveau te komen. Ruimtelijke kwaliteit dient vanaf het begin een plek te krijgen in de verkenning. Door vanaf het begin van de verkenning met alle omgevingsaspecten zo goed mogelijk rekening te houden en in te spelen op landschappelijke identiteiten, zijn er ook kansen om de ruimtelijke kwaliteit te verhogen (zie tekstkader).

Het College van Rijksadviseurs (CRa) heeft in 2025 voor het stroomgebied van de Geul een methodiek ontwikkeld om ruimtelijke kwaliteit een volwaardige plek in de planvorming te geven. Inbedding van fysieke maatregelen in het landschap kan in verschillende gradaties, variërend van *inpassing* in het landschap (maatregelen ‘onzichtbaar’ maken) tot *aanpassing* van het landschap (maatregelen juist ‘zichtbaar’ en beeldbepalend maken) tot volledige *gebiedstransformatie* waarin de fysieke maatregelen onderdeel worden van integrale lokale gebiedsontwikkeling. Een vergelijkbare oefening wordt ontwikkeld in een deel van de Geleenbeek in de vorm van een integrale landschapsdialoog met maatschappelijke actoren. De zgn. Kwaliteitsestafette is een algemene methodiek om ruimtelijke kwaliteit een plek te geven in alle stadia van planprocessen. Aanbevolen wordt om van deze methodieken gebruik te maken omdat deze kwaliteits- en draagvlakverhogend kunnen werken.

Zoals al aangegeven onder 2.4 dient rekening gehouden te worden met relevante wet- en regelgeving en met vigerend omgevingsbeleid die kaders stellen aan de varianten en maatregelen. Uit oogpunt van integraliteit en effectiviteit vragen we om zo goed mogelijk met andere opgaven (zoals bijvoorbeeld de aanpak van droogte) en omgevingsprogramma’s rekening te houden en zoveel mogelijk meekoppelkansen te benutten.

In bijlage 2 is een overzicht van omgevingsaspecten (onderscheiden naar wettelijke verplichtingen en beleidsuitspraken), co-benefits en meekoppelkansen toegevoegd; dit schema is ontleend aan het landelijke Rad van de Leefomgeving. Aan de hand van dit overzicht dient per variant getoetst te worden of de voorgestelde maatregelen passen binnen wettelijke regelgeving, en dienen per variant de – zowel positieve als negatieve - effecten op de omgeving in beeld worden gebracht. Aan het schema is een scoringsmethodiek toegevoegd waarmee de impact op de omgeving kwalitatief gescoord kan worden. Op basis hiervan kunnen de varianten qua impact met elkaar vergeleken worden en op die manier bijdragen aan de keuze voor de voorkeursvariant. De scores zijn op zich niet absoluut, maar een hulpmiddel om varianten te kunnen vergelijken; het komt aan op de goede onderbouwing. Door geschikte meekoppelkansen bij de ontwikkeling van varianten te benutten zal de positieve impact op de omgeving naar verwachting toenemen.

Tevens is door WRL een tool (‘Belangenfoto’) opgesteld die informatie biedt over andere omgevingsprogramma’s.

3.4 Risicodialoog

Op basis van de uitkomsten van de pré-verkenning, te weten het waterbeeld en de gevolgbepaling uit de bovenregionale stresstest en uit DPRA, wordt in de verkenning een risico-dialoog met maatschappelijke actoren gevoerd. Om dubbel werk te voorkomen en elkaars kennis optimaal te benutten adviseren we de risico-dialoog van de 2e cyclus DPRA voor het thema wateroverlast te bundelen met de WRL-verkenning.

Het doel van de risico-dialoog zoals wij die voor ogen hebben is scherp te krijgen welke kwetsbare functies in het gebied getroffen kunnen worden, en waar de ernstige risico's liggen die voor de toekomst met prioriteit vermeden moeten worden en derhalve een plek in de aanpak moeten krijgen. De Veiligheidsregio's (Zuid en Noord) hebben veel specialistische kennis op dit gebied die hierbij gebruikt dient te worden.

De uitkomsten van de risico-dialoog vormen tezamen met de overige hierboven beschreven elementen de input voor het formuleren en beoordelen van varianten en maatregelpakketten.

4 Proces

4.1 Samenwerking organiseren

Onder 2.2 is het belang van intensieve en vroegtijdige samenwerking tussen WRL en de partners benadrukt, wat nodig is om per werkgebied tot een optimale aanpak te komen. De governance van WRL biedt hiertoe de structuur door de instelling van Bestuurlijke en Ambtelijke Regieteams per werkgebied. De Leidraad is het 'spoorboekje' waarlangs de BRT's en ART's aan de slag gaan. Tegelijkertijd stelt het ambtelijk regieteam onder leiding van de werkgebiedsmanager een Plan van Aanpak (Initiatiefnota) op waarin de concrete werkafspraken worden vastgelegd.

Door vanaf de pré-verkenning goed samen te werken in de werkgebieden kunnen alle partners zich tijdig (procedureel en capacitair) voorbereiden op de uitwerking en uitvoering. Hiermee worden onverwachte situaties en verrassingen voorkomen.

Om later in het proces tot succesvolle uitvoering te komen zullen de partners hun (wettelijke) taken, bevoegdheden en capaciteiten volop moeten inzetten.

Daarnaast is van belang om goed af te bakenen tussen reguliere taken van de partners en het WRL-programma. Immers, reguliere taken en programma's van de partners gaan in de fase van verkenning gewoon door. Het vergt vroegtijdig afstemming om ervoor te zorgen dat een en ander niet gaat conflicteren met elkaar of tot suboptimale inzet van capaciteit en middelen gaat leiden. Daarvoor geldt de volgende afstemmingslijn (in feite het bekende 'haasje over'-principe):

- Tot het moment dat de voorkeursvariant of maatregelenpakket van de WRL-verkenning (zie onder 2.4) bekend is, worden alle uitvoeringsmaatregelen die volgen uit reguliere taken/programma's in uitvoering genomen en deze worden integraal in de voorkeursvariant/maatregelen pakket als gegeven meegenomen. Op deze manier ontstaat er geen vertraging in de uitvoering van reguliere taken/programma's. Dit heeft bijvoorbeeld betrekking op maatregelen van het programma Water in Balans of maatregelen die volgen uit gemeentelijke water- en rioleringsplannen,
- Eenmaal de voorkeursvariant/maatregelenpakket bekend, is dat ook bepalend voor de uitvoering van de reguliere taken/programma's. Dit kan er dus toe leiden dat deze op onderdelen moeten worden aangepast in lijn met de voorkeursvariant of het gekozen maatregelenpakket.

Het is belangrijk om hier in het werkgebiedsproces (te beginnen met het Plan van Aanpak) afspraken over te maken.

4.2 Participatie

De oplossingsvarianten die in de WRL werkgebieden binnen de verkenningsfase worden onderzocht, hebben impact op de woon-, werk- en leefomgeving van bewoners, bedrijven en andere betrokkenen. Tijdige inbreng van verschillende betrokkenen zorgt voor betere (voorkeurs-) varianten en daarmee een beter gedragen en goede basis voor verdere uitwerking en uiteindelijk uitvoering. Naast deze inhoudelijke en maatschappelijke legitimatie zijn er wettelijke kaders die overheden houden aan het betrekken van doelgroepen bij plan-, besluit- en beleidsvormingstrajecten. Daarom is het belangrijk en noodzakelijk om inwoners en andere belanghebbende vroegtijdig een weloverwogen plaats te geven binnen de verkenningen en daaropvolgende fasen.

Met participatie wordt bedoeld het actief en vroegtijdig betrekken van burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, overheden en andere belangstellenden. Op die manier wordt ruimte geboden aan de omgeving om actief mee te denken en te reageren op de plannen. Het doel is om met participatie in ieder geval te bereiken:

- Dat betrokkenen begrijpen waarom deze verkenning nodig is;

- Dat betrokkenen begrijpen op welke manier de verkenning wordt uitgevoerd, welke procedure wordt gevolgd, wanneer er beslissingen worden genomen, op welke momenten en manieren zij inbreng kunnen leveren en wat er met hun bijdrage wordt gedaan. De website wacht Nietopwater.nl kan ingezet worden als centraal informatiekanaal zodat op één plek zichtbaar is hoe de overheid samen werkt aan een betere bescherming van Limburg;
- Dat betrokkenen begrijpen dat ondanks de maatregelen die overheden gaan treffen, wateroverlast niet altijd en overal voorkomen kan worden en dat het nodig is dat ze zelf ook voorbereidingen treffen. Hiervoor kunnen ze tips en informatie vinden op de website wacht Nietopwater.nl;
- Dat belangen van verschillende doelgroepen breed worden opgehaald ten behoeve van complete beslisinformatie;
- Dat betrokkenen omgevingskennis in kunnen brengen, wat zorgt voor betere plannen en oplossingen;
- Dat betrokkenen vertrouwen hebben in het proces waarmee een voorkeursvariant tot stand komt, ook al hoeven ze het inhoudelijk niet op alle punten eens te zijn

De Bestuurlijke Regieteams hebben in de te maken keuzes rond participatie een keuzebepalende en regisserende rol. De gekozen aanpak wordt vastgelegd in een participatiehoofdstuk in het plan van aanpak. In dit hoofdstuk dient minimaal uitwerking te worden gegeven aan de volgende elementen:

- Doel van de participatie en beoogde doelgroepen.
- Beschrijving van de aanpak waaruit de samenhang blijkt met de gekozen 'planvorm'. Is er sprake van het hanteren van de Omgevingswet middels een Project- of Programma Kennisgeving of is er gekozen voor een andere modus in de verkenningfase?
- Nadere beschrijving van de scope en aanpak – waarover gaat het (met wie) en wat wordt met de opbrengst gedaan. Participatie kan plaatsvinden op verschillende niveaus. Er valt onderscheid te maken aan de hand van de participatieladder. De mate van participatie kan per doelgroep of stakeholder verschillen.
- Timing, planning van de participatie momenten/periodes en een uitwerking naar middelen/vormen, organisatie van de participatie inclusief begroting.
- Beschrijving van procedure, taken, organisatie van het loggen van activiteiten in een participatie logboek.

N.B. De generieke communicatie inspanningen vanuit het programma, o.a. ten bate van het vergroten van het waterbewustzijn en de waterweerbaarheid, worden in het programmaplan uitgewerkt.

4.3 Procedurele aspecten

De Omgevingswet

De aanpak die door WRL ontwikkeld wordt leidt in alle werkgebieden tot een pakket van maatregelen waarvan de uitvoering (grote en kleine) gevolgen heeft voor de omgeving en daarmee voor de inwoners van het gebied. De Omgevingswet voorziet in publieke procedures om dit in goede banen te leiden.

Voor het stroomgebied van de Geul is er door het Bestuurlijk Regieteam Maastricht-Heuvelland vanwege de omvattende programmatische aanpak en de ingrijpende gevolgen voor de omgeving voor gekozen om het op te stellen stroomgebiedsplan vast te stellen als een programma onder de Omgevingswet. Om de milieueffecten van de diverse varianten goed in beeld te krijgen wordt voor dit programma tevens een plan-MER procedure doorlopen. Deze procedure voorziet in participatie

en de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. Het programma wordt door de besturen van alle partners uit het Bestuurlijk Regieteam, de colleges van B&W van betrokken gemeenten, het Dagelijks Bestuur van het Waterschap en GS Limburg vastgesteld. Vervolgens wordt dit programma integraal overgenomen in diverse vervolgbesluiten zoals gemeentelijke omgevingsplannen, projectbesluiten, vergunningen etc. waar tegen bezwaar en beroep mogelijk is. Op deze manier ontstaat democratische legitimiteit, commitment bij alle partners en wordt de uitvoering geborgd.

Voor de 3 overige werkgebieden is de keuze voor de te volgen procedure nog niet gemaakt. Het is niet voorzien om persé dezelfde procedure als voor de Geul te volgen. Afhankelijk van de problematiek en de gekozen aanpak zijn ook andere mogelijkheden denkbaar. Het is aan de Bestuurlijke Regieteams om hierover een besluit te nemen.

Vanuit de Leidraad stellen we als uitgangspunten:

- Vanwege de gevolgen voor de omgeving en de inwoners is een publieke procedure op grond van de Omgevingswet nodig (niet persé via het werk-/stroomgebiedsplan) die voorziet in participatie en democratisch gelegitimeerde besluitvorming,
- Het werkgebieds- en/of stroomgebiedsplan dat door alle betrokken partners is vastgesteld wordt overgenomen in de 'eigen' planfiguren van de partners. Hiermee ontstaat commitment en borging van de uitvoering. Uiteraard blijven de partners verantwoordelijk voor hun wettelijke taken, in verband hiermee onder voorbehoud van uitkomsten van eventuele bezwaarprocedures.

Overeenkomsten tussen de partners

We voorzien na afloop van de pré-verkenning als de aard en omvang van de opgave duidelijk is, in een *samenwerkingsovereenkomst* (SOK) tussen de Bestuurscommissie en ieder Bestuurlijk Regieteam. Hierin maken de partners afspraken over met name ieders inzet, taken en besluitvorming. In de SOK zal naar deze Leidraad worden verwezen.

Het einde van de verkenning vindt plaats met de vaststelling van het werkgebieds- en/of stroomgebiedsplan. Voor een effectieve overgang naar de uitwerking en uitvoering van de plannen voorzien we in een *realisatieovereenkomst* (ROK) waarin we (opnieuw) afspraken vastleggen over de inzet van capaciteit, middelen (van rijk en regio) en bevoegdheden van iedere partner. Hierdoor is duidelijk wat van iedereen verwacht wordt, hetgeen belangrijk is voor de borging van de uitvoering.

4.4 Financiële aspecten

Toedeling budget als uitkomst van de verkenning

Zoals aangegeven onder 2.4 en 3.2 zal tijdens de verkenning per werkgebied een nauwkeuriger beeld van schade en veiligheid ontstaan, gebaseerd op meerdere overstromingskaarten. Per variant (en met name de uiteindelijke voorkeursvariant) worden de financiële kosten (investeringen) en baten in de vorm van vermeden schade en toegenomen veiligheid in beeld gebracht. Hiertoe wordt tijdig een kosten/baten methodiek ontwikkeld. Over de toedeling van middelen vindt volgens het principe 'geld volgt opgave' separate besluitvorming plaats in de Bestuurscommissie.

Bijlage 2 – Impact op de omgeving

In te vullen velden						
	De WRL-variant / maatregelpakket heeft concrete effecten of impact op:	Omschrijving positieve/ neutrale/ negatieve effect of impact van de WRL-variant/ maatregelpakket (tekstuele onderbouwing voor scoring)	Scoring: zeer negatief (-), negatief (-), geen effect (0), positief (+) of zeer positief effect (++)	Rode vlag Strijdig met Europese en/of nationale wetgeving?	Oranje vlag Strijdig met regionaal/lokaal beleid of regelgeving?	Groene vlag In overeenstemming met/en of versterking van het nationaal of regionaal beleid?
RAD1	GOEDE OMGEVINGSKWALITEIT					
1A	Natuurlijke systemen					
	Oppervlaktewater					
	Het functioneren van het oppervlaktewatersysteem					
	Het functioneren van bronbeken					
	De oppervlaktewater kwaliteit					
	Grondwater					
	Het functioneren van het grondwater-systeem (b.v. veranderende grondwaterstanden)					
	Grondverzet					
	Grondwaterkwaliteit					
	Bodem en ondergrond					
	Kwaliteit en vitaliteit van de bodem					
	Verontreiniging in de bodem					
	Sponswerking van de bodem					
1B	Natuur					
	VHR soorten en habitats					
	Soorten en vogels met jaarrond beschermde broedplaats					
	Stikstof depositie op stikstof-gevoelige habitats					
	Natuurgebieden					
	Instandhoudingsdoelen Natura-2000 gebieden					
	Verbondenheid					
	Wezenlijke waarden en kenmerken van NNN gebieden					
	Vissen					
	Vismigratie					
	Biodiversiteit					
	Omvang van het leefgebied van soorten					
	Houtopstanden					
	Bomen en bossen in bebouwingsstructuur (niet beschermd) en erbuiten (beschermd)					
1C	Landschap en openbare ruimte					
	Openbare ruimte					
	De aantrekkelijkheid van de leefkwaliteit van de openbare ruimte					
	Erfgoed en archeologie					
	Mogelijkheid tot archeologische vondsten					
	Archeologische monumenten					
	Aardkundige waarden					
	Waardevolle landschappen					
	Waardevolle historische gebouwen en landschapselementen en -structuren					
	Openheid, zichtlijnen, reliëf en identiteit van het landschap					
RAD2	VEILIGE EN GEZONDE FYSIEKE LEEFOMGEVING					
2A	Milieukwaliteit en gezondheid					
	Milieugezondheidsrisico					
	Omgevingsgeluid en luchtvervuiling					
	Gezond gedrag					
	Kansen en contact met de natuurlijke omgeving					
	Sociale relaties, sport- en beweegmogelijkheden					
2B	Veiligheidsrisico's					
	Aardbevingen					
	Risico's op aardbevingen					
	Verkeersveiligheid					
2C	Klimaat					
	Emissie en vastlegging broeikasgassen					
	Aanwezigheid broeikasgassen in de lucht					
	Hitte en droogte					
	Groen/blauw in stedelijke omgeving					
RAD3	WOONOMGEVING					
3A	Welzijn					
	Sociale samenhang					
3B	Wonen en woonomgeving					
	Woningbouwlocaties					
	Huidige woningbouwopgave					
	Woon- werk en leefmilieu					
	Uitzicht					
	Tijdelijke hinder tijdens aanleg					
	Voorzieningen					
	Landbouw					
	Agrarische bedrijfsvoering					
	Areaal landbouwgrond					
	Recreatie					
	Recreatieve bedrijvigheid					
	Recreatieve routes, gebieden en recreatief gebruik					
RAD4	Economische omgeving					
4A	Ruimtelijk economische structuur					
	Bereikbaarheid					
	Permanente en tijdelijke bereikbaarheid					
	Energienetwerk					
	Digitaalnetwerk					
	Vestigingslocaties					
4B	Economische vitaliteit					
	Werkgelegenheid					
	Verdienmogelijkheden					
	Kennis en innovatie					
	Nationale veiligheid					
	Defensie					
4C	Natuurlijke hulpbronnen					
	Drinkwater					
	Drinkwaterbescherming					
	Minerale en fossiele hulpbronnen					
	Grondstoffenbehoud (circulariteit)					
	Duurzaam landgebruik					

Impact op de omgeving- Toelichting bij de tabel

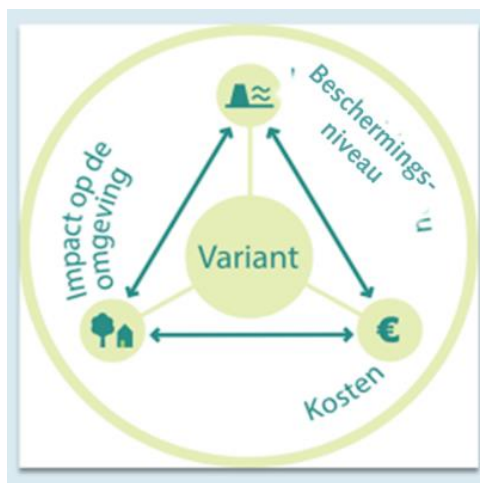
Programma Water en Ruimte Limburg (WRL)

Aanleiding en doel van deze notitie

Binnen programma WRL beoordelen we de verschillende maatregelpakketten op drie aspecten (Figuur 1):

- Beschermingsniveau;
- Kosten en baten;
- Impact op de omgeving.

We geven hieronder een toelichting hoe het derde aspect, impact op de omgeving, per maatregelpakket beoordeeld dient te worden. De excel “WRL-Impact op de omgeving – Beoordelingstabel” dient in ieder geval kwalitatief en waar mogelijk kwantitatief ingevuld te worden, wat resulteert in scores per maatregelpakket.



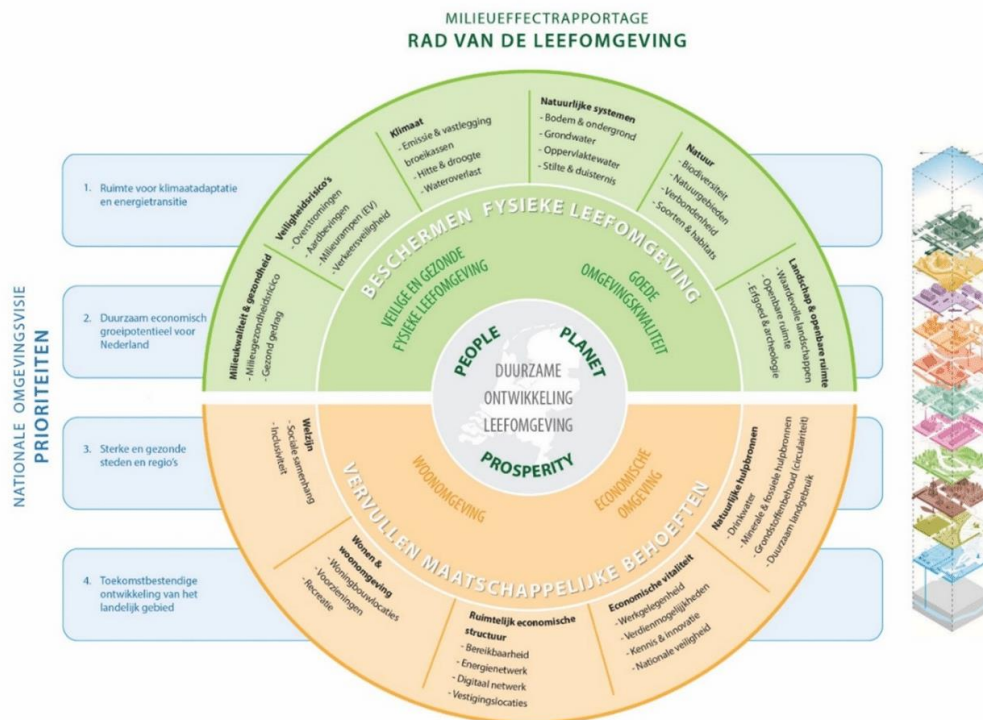
Figuur 1. Scoringstriediehoek WRL

In deze notitie beschrijven we beknopt de werkwijze voor het invullen van de tabel, en het op deze wijze kwalitatief beoordelen van de impact op de omgeving van WRL-maatregelpakketten per stroomgebied.

Werkwijze invullen tabel

De tabel bestaat uit zeven kolommen, waarvan er twee al zijn ingevuld. In de tweede kolom (kolom B) staan de omgevingsaspecten waarop de maatregelen getoetst worden. Voor het bepalen van de omgevingseffecten hebben we de aspecten uit het Rad van de Leefomgeving gebruikt (Figuur 2), een visueel en methodisch hulpmiddel dat is aangeboden binnen de Nationale Omgevingsvisie. Deze methode wordt landelijk toegepast, en de aspecten zijn ook door de provincie Limburg geïntegreerd

in de Provinciale Omgevingsvisie. De aspecten uit het Rad voor de Leefomgeving zijn waar nodig aangevuld aan de hand van al uitgevoerde milieueffectrapportages binnen Limburg.



Figuur 2. Rad van de Leefomgeving

Het scoren van WRL-maatregelpakketten bestaat uit drie stappen.

- Als eerste dient de derde kolom (kolom C) ingevuld te worden. Hierin worden de effecten van de maatregelvariant op het omgevingsaspect omschreven. Dit kunnen positieve, neutrale of negatieve effecten zijn. Het gaat hierbij om effecten binnen het hele stroomgebied waar de maatregelen worden uitgevoerd. De beschrijving dient als onderbouwing voor de kwalitatieve scoring in stap 2;
- In kolom D krijgt de maatregelvariant een scoring op basis van de beschreven effecten op de omgeving uit kolom C. De scoring wordt kwalitatief ingevuld met plussen, minnen of een nul (geen effect) (zie tabel 1 rekenvoorbeeld).
- Als laatste stap dient te worden gekeken naar wet- en regelgeving en beleid rondom de omgevingseffecten.
 - Als een maatregelpakket in strijd is met Europese en/of nationale wetgeving komt hier een rode vlag; dit maatregelpakket kan niet uitgevoerd worden.
 - Bij strijdigheid met regionaal/lokaal beleid of regelgeving wordt een oranje vlag ingevuld. Elke maatregelvariant dient in lijn te zijn met omgevingsbeleid van provincie, waterschap en gemeenten. Een maatregelvariant kan in meer of mindere mate hiermee in lijn zijn. Elk aspect dient kwalitatief te worden beoordeeld per maatregelvariant, inclusief tekstuele onderbouwing hoe het actuele specifiek beleid wordt ondersteund.

- c. Wanneer de maatregel variant in overeenstemming is met nationaal/regionaal beleid of deze zelfs versterkt (denk aan extra voordelen voor omgevingswaarden als natuur, recreatie, leefkwaliteit of wonen) dan wordt een groene vlag ingevuld.

Als de gehele tabel is ingevuld krijgt de maatregelvariant een totaalscore per hoofdonderdeel van het Rad van de leefomgeving (zie het voorbeeld in Tabel 1). Met deze tabel kan het effect op de omgeving voor verschillende maatregelpakketten met elkaar vergeleken worden.

Vervolgens dient een bestuurlijke keuze te worden gemaakt voor het voorkeursmaatregelpakket, op basis van beschermingsniveau, kosten en baten en de beoordeling van de impact op de omgeving, zoals in deze notitie beschreven.

Tabel 1. Rekenvoorbeeld voor de totaalscore

		Score bij gelijke weging (- - = -2, -=-1, -/+ =0, +=1, ++=2)
RAD 1	Goede omgevings kwaliteit	-3
RAD 2	Veilige en gezonde fysieke leefomgeving	+3
RAD 3	Woonomgeving	+2
RAD 4	Economische omgeving	-1
Totaal		+1

